

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Priidik Roos

KOHALIKE OMAVALITSUSTE TEADLIKKUS NENDE
ÜLESANNETEST PÄÄSTETÖÖDEL JA HÄDAOLUKORDADE
LAHENDAMISEL

Lõputöö

Juhendaja:
Jaan Tross, MBA

Tallinn 2014

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž: Päästekolledž	Kuu ja aasta: mai 2014
Töö pealkiri: „Kohalike omavalitsuste teadlikkus nende ülesannetest päästetöödel ja hädaolukordade lahendamisel“	
Töö pealkiri inglise keeles: „Local government’s awarness about their tasks solving rescue events and emergencies.“	
Töö autor: Priidik Roos	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas.
Allkiri:	
Lühikokkuvõte:	
Lõputöö eesmärk on leida ettepanekud, mis tõstavad kohalike omavalitsuste teadlikkust nende ülesannetest päästetöödel ning hädaolukordade lahendamisel. Töö eesmärgi saavutamiseks püstitati järgnevad uurimisülesanded: 1. Anda ülevaade kriisireguleerimise korraldusest Päästeametis;2. Anda ülevaade kohaliku omavalitsuse ülesannetest päästesündmustel ja hädaolukordade lahendamisel;3. Anda ülevaade kohalike omavalitsuste teadlikkusest nende ülesannetest päästetöödel ja hädaolukordade lahendamisel;4. Leida ettepanekud, mis tõstaksid kohalike omavalitsuste teadlikkust. Uurimuse käigus viiakse kohalike omavalitsusteseas läbi küsitlus ning saadud tulemuste põhjal analüüsitakse nende nende teadlikkust. Töös antakse teoreetiline ülevaadekohalike omavalitsuste tegevustest seoses päästesündmuste ning hädaolukordade lahendamisega, probleemidest nendega toimetulekul ning teadlikkuse tõstmise vajalikkusest. Lõputöö kirjutamisel jõudis autor järeldusele, et kohalike omavalitsuste teadlikkus ülesannetest päästesündmustel ning hädaolukordade lahendamisel ei ole piisav aitamaks kaasa erinevate sündmuste lahendamisele. Eeltoodust tulenevalt peab autor vajalikuks ka edaspidi läbi viia kohalike omavalitsuste seas küsitlusi, et saada tagasiside toimuvatele koolitusprogrammidele.	
Võtmesõnad: kohalik omavalitsus, päästesündmus, hädaolukord	
Võõrkeelsed võtmesõnad: local government, rescue event, emergency	
Säilitamise koht: Tallinn	
Kaitsmisele lubatud Kolledži direktor:	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele Juhendaja:	Allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
SISUKORD	3
SISSEJUHATUS.....	4
1. KRIISIREGULEERIMINE JA KOHALIKE OMAVALITSUSTE ÜLESANDED PÄÄSTETÖÖDEL NING HÄDAOLUKORDADE LAHENDAMISEL	7
1.1 Kriisireguleerimise korraldus Päästeametis.....	7
1.2 Kohaliku omavalitsuse ülesanded päästesündmustel ja hädaolukordade lahendamisel	12
2. KOHALIKE OMAVALITSUSTE TEADLIKKUS NING ETTEPANEKUD OLUKORRA PARANDAMISEKS	19
2.1 Kohalike omavalitsuste teadlikkus ülesannetest päästetöödel ja hädaolukordade lahendamisel	19
2.2 Ettepanekud kohalike omavalitsuste teadlikkuse tõstmiseks	27
KOKKUVÕTE.....	33
SUMMARY	35
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU.....	38
JOONISTE LOETELU	41
LISA 1. KÜSITLUSANKEET.....	42
LISA 2. PÕHJA PÄÄSTEKESKUSE KRIISIREGULEERIMISE BÜROO JUHTIVSPETSIALISTILE ESITATUD KÜSIMUSED JA SAADUD VASTUS.....	44

SISSEJUHATUS

Maailmas on läbi aegade toimunud palju erinevaid päästesündmusi ning hädaolukordi, nii ka Eestis. Sellise sündmuse korral tuleb reageerida võimalikult kiirelt, et vähendada rahalist ning inimkahju. Veelgi parem variant on antud juhtumite ennetamine. Õnnetusjuhtumite ja hädaolukordade ärahoidmiseks, on vaja inimesi, kes omavad laialdasi teadmisi antud teemal. Selleks on loodud kriisireguleerimise valdkond. Igas Eesti kohalikus omavalitsuses on loodud kriisikomisjon või on moodustatud mitmeomavalitsuse ühine komisjon, mis annavad omapoolse panuse päästesündmuste või hädaolukordade lahendamisele nende territooriumil.

Päästeameti üks arengusuundasid on kohalike omavalitsuste kriisikomisjonide teadlikkuse suurendamine. Selleks on kriisireguleerimise osakonna ning Päästeameti poolt koostatud „Kohalike omavalitsuste kriisireguleerimise alane koolitusprogramm 2014-2017,“ mille käigus antakse täiendavaid teadmisi igale kohalikule omavalitsusele Eestis. Antud lõputöö kajastab kohalike omavalitsuste valmisolekut ja võimekus teelnimetatud teemal.

Lõputöö uudsus seisneb selles, et autorile teadaolevalt ei ole eelnevalt kontrollitud varasemate koolituste tulemusi, et saada teavet kohalike omavalitsuste teadlikkuse kohta.

Uurimisprobleemiks on kohalike omavalitsuste teadmiste mittepiisavus, osalemaks päästetöödel ning hädaolukordade lahendamisel.

Tulenevalt eeltoodust püstitab autor hüpoteesi: kohalike omavalitsuste teadlikkus nende ülesannetest päästesündmustel ning hädaolukordade lahendamisel ei ole piisav aitamiseks kaasa päästesündmuste ja hädaolukordade lahendamisele.

Lõputöö eesmärk on leida ettepanekud, mis tõstavad kohalike omavalitsuste teadlikkust nende ülesannetest päästetöödel ning hädaolukordade lahendamisel.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on autor püstitanud järgmised ülesanded:

1. Anda ülevaade kriisireguleerimise korraldusest Päästeametis;
2. Anda ülevaade kohaliku omavalitsuse ülesannetest päästesündmustel ja hädaolukordade lahendamisel;
3. Anda ülevaade kohalike omavalitsuste teadlikkusest nende ülesannetest päästetöödel ja hädaolukordade lahendamisel;
4. Leida ettepanekud, mis tõstaksid kohalike omavalitsuste teadlikkust.

Lõputöös kasutatakse kombineeritud uurimismeetodit, mis hõlmab kvalitatiivset ja kvantitatiivset uurimismeetodit. Kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete andmete kogumiseks kasutatakse kohalike omavalitsuste ankeetküsitlusi.

Uurimistöö läbiviimiseks kasutatakse anonüümset ankeetküsitlust. Likerti viiesel skaalal mõõdetavad küsimused on väited, millele vastajad annavad hinnangu skaalal 1–5. Andmete töötlemiseks kasutab autor statistilisi meetodeid. Ankeetküsitluse vastused esitatakse diagrammides, mis näitavad, kui palju vastajaid igat vastusevarianti valisid. Ankeedi lõpus saavad vastajad kirjutada vabas vormis probleemidest ning teha ettepanekud nende lahendamiseks. (Küsimuste...2008)

Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis on jaotatud alapeatükkideks. Esimeses peatükis antakse teoreetiline ülevaade kohalike omavalitsuste tegevustest seoses päästesündmuste ning hädaolukordade lahendamisega. Esimeses alapeatükis kirjeldatakse kriisireguleerimist Päästeametis. Teises alapeatükis käsitletakse kohaliku omavalitsuse ülesandeid.

Teises peatükis tuginetakse empiirilisele uurimisele, mille käigus analüüsitakse teadlikkuse tõstmise vajalikkust seoses ülesannetega päästetöödel ning hädaolukordade lahendamisel. Esimeses alapeatükis kirjeldatakse uurimismetoodikat, põhjendatakse valimi valikut ning antakse ülevaade uuringu tulemustest. Uuringu tulemustes antakse ülevaade kohalike omavalitsuste küsitluste vastustes ilmnenuid hinnangutest, probleemidest ning ettepanekutest nende lahendamiseks. Teises alapeatükis tehakse omapoolsed järeldused ning ettepanekud, mille eesmärgiks on tõsta kohalike omavalitsuste teadlikkust nende ülesannetest päästetöödel ning hädaolukordade lahendamisel.

Lõputöös kasutatakse põhiliste allikatena päästealast kirjandust ning õigusakte, mis mõjutavad kohalike omavalitsuste ülesandeid seoses päästesündmuste ning hädaolukordade lahendamise, sealhulgas hädaolukorra seadus ning päästesündmusel osalevate riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning isikute koostöö kord. Käesolevas töös on kasutatud õigusaktide 07.04.2014 seisudega redaktsioone.

1. KRIISIREGULEERIMINE JA KOHALIKE OMA- VALITSUSTE ÜLESANDED PÄÄSTETÖÖDEL NING HÄDAOLUKORDADE LAHENDAMISEL

1.1 Kriisireguleerimise korraldus Päästeametis

Suurte päästesündmuste ja hädaolukordade ärahoidmiseks tuleb teostada erinevaid ennetavaid tegevusi. Selleks on Päästeametis loodud kriisireguleerimise valdkond. Sel alal töötavad inimesed viivad läbi toiminguid, mis aitavad ära hoida hädaolukordi. Kui nimetatud sündmus siiski toimub, on kriisireguleerijate ülesandeks selle võimalikult kiire ning efektiivne likvideerimine. On tähtis, et sündmusel osalevad asutused omavahel head koostööd teeksid. Kriisiga toime tulemiseks on tarvis põhjalikku ettevalmistust ning hästi läbimõeldud kommunikatsioonistrateegiat. (Swedish Emergency Management Agency 2006:7)

Kriisireguleerimine ja päästevaldkonna üldeesmärgid on omavahel väga tihedalt seotud. Ühelt poolt on kriisireguleerimisel toetav roll päästealale terviklikult, kuna suuremale osale esineda võivatele hädaolukordadele reageerimisel langeb pöhirõhk päästestruktuuridele. Kriisireguleerimissüsteemi arendamisel valmistatakse ette suuremastaabilistele õnnetustele reageerimise ja koostöö põhimõtted, tänu millele suudavad päästjad tekkinud olukordi kiiremini ja efektiivsemalt lahendada.(Kriisireguleerimine...18.04.2014)

Teisalt kujundavad päästestruktuurid ise aktiivselt kriisireguleerimisalast maastikku, olles peamiseks eestvedajaks ja nõustajaks kriisireguleerimisalastes küsimustes regionaalsel tasandil kohalikele omavalitsustele ja asutustele. (Kriisireguleerimine...18.04.2014)

Pääste- ja kriisireguleerimispoliitika osakond (edaspidi osakond) on siseministeeriumi struktuuriüksus, mis allub vahetult päästepoliitika asekanterile. Kriisireguleerimise osakond põhiülesandeks on pääste- ja kriisireguleerimispoliitika väljatöötamine ja nende elluviimise korraldamine. (Päästeameti põhimäärus nr 31...27.12.2011)

Tulenevalt Päästeameti põhimääruse nr 31§-st 17 on kriisireguleerimise osakonna põhiülesanneteks:

- 1) kriisireguleerimise valdkonna tegevuste ja teenuste juhtimine, arendamine ning kontroll;
- 2) kriisireguleerimise tegevuste korraldamine ja koordineerimine;
- 3) kemikaaliohutuse tagamise korraldamine ja koordineerimine „Kemikaaliseaduses” sätestatud ulatuses;
- 4) riigisaladuse ja salastatud välisteabe kaitse ja töötlemise koordineerimine;
- 5) Eesti seisukohtade väljatöötamisel ja kaitsmisel osalemine rahvusvahelise (Euroopa Liit, NATO, ÜRO) elanikkonnakaitse poliitika kujundamisel;
- 6) Eesti Päästemeeskonna tegevuse juhtimine ja arendamine.

Kriisireguleerimise bürood viivad läbi kriisireguleerimisalaseid tegevusi. Näiteks on nende ülesanneteks(Kriisireguleerimine...18.04.2014):

- 1) kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni põhimääruse eelnõu ja koosseisu kooskõlastamine;
- 2) kohalike omavalitsuste ja teiste asutuste nõustamine kriisireguleerimisalastes küsimustes;
- 3) hädaolukorra riskianalüüsi koostamisel osalemine ning vajadusel hädaolukorra riskianalüüsi regionaalse osa koostamine koostöös asjassepuutuvate asutuste ja isikutega;
- 4) hädaolukorra lahendamise plaani koostamisel osalemine ning vajadusel regionaalse tasandi hädaolukorra lahendamise plaani koostamine koostöös asjassepuutuvate asutuste ja isikutega;
- 5) kriisireguleerimisalase koolituse ja selgitustöö korraldamine;
- 6) koostöö tegemine kriisireguleerimise alal teiste asutuste ja isikutega;
- 7) kriisikommunikatsiooni korraldamine.

Tähtsamad kriisireguleerimisbüroo tööd puudutavad õigusaktid ja alammäärused:

- 1) Päästeseadus;
- 2) Hädaolukorra seadus;
- 3) Kemikaaliseadus;
- 4) Hädaolukorra seadus

Kriisireguleerimine on üks päästevaldkondadest, mille eesmärk on tagada riigi ja kodanikkonna valmisolek hädaolukorras tegutsemiseks. Selleks tehakse tööd neljas erinevas töösuunas, mida tuleb siinkohal mõista kui Päästeameti kriisireguleerimise alaseid teenuseid. Nendeks teenusteks on:

1. Hädaolukorraks valmistumine. Teenuse eesmärk on tagada hädaolukorraks valmisolek päästealal ja elanikkonnakaitse korraldus läbi hädaolukorra lahendamise plaanide koostamise, kriisistruktuuride ja töökeskkondade ettevalmistamise, kriisireguleerimisealase koolituse, nõustamise ning regionaalse koordineerimise.
2. Riskihaldus. Teenuse eesmärk on tagada hädaolukordadeks valmisolek ja elanikkonnakaitse korraldus läbi hädaolukordade riskide hindamise, vastavate ennetus- ja leevendusmeetmete väljatöötamise, elanikkonna teadlikkuse tõstmise ja riskidega arvestamise.
3. Kemikaaliohutus. Teenuse eesmärk on suurõnnetuse ohuga ja ohtlikes ettevõtetes õnnetuste ärahoidmine ja õnnetuste tagajärgede leevendamine läbi kemikaaliseaduse kohase järelevalve ning keemiaõnnetustele reageerijate varustamine vajaliku informatsiooniga ohtlikest kemikaalidest ja objektidest.

Näiteks on üheks õnnetuste leevendamise meetodiks ohtlike ettevõtete kohustus koostada riskianalüüs ja hädaolukorra lahendamise plaan kemikaaliseaduse alusel.

Suure ohuga kiirgustegevuse korral teeb kiirgustegevusloa omaja riskianalüüsi ja koostab hädaolukorra lahendamise plaani kiirgusseaduse alusel. (Mikk, K. 2006:17)

4. Rahvusvaheline kriisireguleerimine. Teenuse eesmärk on tagada rahvusvahelistest lepingutest ja vastastikuse solidaarsuse abi põhimõtetest tulenev Eesti päästealane valmisolek, kooskõlastatud seisukohad NATO ja ÜRO kriisireguleerimisalases koostöös ning osalemine EL-i ja Läänemere regiooni elanikkonnakaitsealaste seiskohtade väljatöötamises. Korraldada Eesti päästemeeskonna arendamist, väljaõpet ja valmisolekut. (teenuste kaardid)

Teenuste paremaks elluviimiseks on kriisireguleerimise alastel töötajatel olemas juhendid, kus on välja toodud näiteks teenuste eesmärgid, nende osutajad ning sihtrühmad.

Eesti kohalikes omavalitsustes on loodud kriisikomisjon ja osades piirkondades on moodustatud mitme valla peale ühine kriisikomisjon. Tulenevalt Hädaolukorra seaduse (HOS) §-st 5 teostab kohaliku omavalitsuse kriisikomisjon kriisireguleerimise ülesandeid oma territooriumil (Hädaolukorra seadus, 15.06.2009). Seega on oluline, et kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni esimees ning liikmed omaksid vajalikke teadmisi, mis aitaksid neil läbi viia oma tööülesandeid.

Läbi erinevate koolituste on võimalik arendada kohalike omavalitsuste kriisikomisjonide liikmete teadmisi ning viia nad kurssi päästealal toimuvate muutustega. Näiteks on kriisireguleerimise osakond kinnitanud kohalike omavalitsuste kriisireguleerimise alase koolitusprogrammi, mis rakendub aastatel 2014 – 2017. Antud programmi raames koolitatakse kõiki Eesti kohalike omavalitsuste kriisikomisjone nii läbi loengute, kui ka praktiliste harjutuste.

Projekti eesmärk on arendada kohalike omavalitsuste elanikkonnakaitse alast võimekust, parandades omavalitsuste juhtide ja ametnike teadlikkust elutähtsate teenuste korraldamise, hädaolukordade ennetamise, valmisoleku planeerimise ja lahendamise kohta. (Kohalike...18.04.2014)

Koostöös Päästeameti ning Politsei- ja Piirivalveametiga on valminud 2014. aastal „Kriisireguleerimise juhend kohalikele omavalitsustele.” Antud juhend võimaldab kohalike omavalitsuste kriisikomisjoni liikmetel tutvuda erinevate päästesündmuste ning hädaolukordadega seotud teemadel näiteks: kriisikommunikatsioon, elutähtsate teenuste toimepidevus jne.

Et luua erinevatest ohtudest võimalikult reaalselt ülevaadet, planeerib kriisireguleerimise osakond erinevaid pääste- ning hädaolukorra teemalisi õppuseid. Õppuste planeerimisel tuleb arvestada vastava piirkonna eripäradega, näiteks võimalikkude ohtudega. Piirkondades, kuhu on rajatud mitmeid suurõnnetuse ohuga ettevõtteid, tuleb rohkem tähelepanu pöörata nendest tulenevatele riskidele.

Tulenevalt HOS § 8 lg-st 1 on õppus ühe või enama hädaolukorra lahendamise protseduuride ja võimekuse kontrolli eesmärgil korraldatud kõiki pädevaid asutusi hõlmav kriisireguleerimisõppus, mis koosneb:

- 1) staabi- ja välikomponendist;
- 2) staabikomponendist või
- 3) välikomponendist.

Eelnimetatud seaduse lg 5 kohaselt kinnitab kohaliku omavalitsuse kriisikomisjon kooskõlastatult õppuse korraldajaga selle toimumise aja, korraldaja ning hädaolukorrad, mille lahendamise protseduure ja võimekusi kontrollitakse.

Õppuste liikideks on staabiõppus, väliõppus või kompleksõppus. Staabiõppus on õppus, kus sündmus ja sellele reageerimiskohustusega asutused on simuleeritud ning kriisikomisjonide liikmed teostavad oma ülesandeid hädaolukorra lahendamiseks. Väliõppus on õppus, kus osalevad reageerimiskohustusega asutused, kes reageerivad sündmusele. Kompleksõppus on õppus, mis koosneb staabi- ja väliõppusest. (Kriisireguleerimisõppuse sisule ning regionaalse ja kohaliku omavalitsuse kriisireguleerimisõppuse korraldamise sagedusele esitatavad nõuded § 4 lg 1- 4; 27.07.2009 nr 27)

Õppuste eesmärk on regiooni kriisireguleerimisstruktuuride, operatiivteenistuste, kohalike omavalitsuste ja teiste asutuste valmisoleku kontrollimine ja koostöö harjutamine hädaolukorras tegutsemiseks. Õppuste käigus testitakse ka hädaolukorraks valmisoleku alaste koostöölepingute ja tegevuskavade toimimist ning hinnatakse kriisikommunikatsiooni korraldamist. Hädaolukorra seaduse rakendusakti alusel peavad regionaalne kriisikomisjon ja kohalik omavalitsus (kus elab üle 40 000 elaniku) korraldama kriisireguleerimise õppuse vähemalt üks kord aastas. Õppustele eelnevad reeglina kriisireguleerimisspetsialistide koolitused ning järgnevad kokkuvõtted ja järelused.(Kriisireguleerimine...18.04.2014)

Igal õppusel on ära jagatud nendel osalevate inimeste rollid ning ülesanded. Näiteks võivad olla õppuse juhile antud ülesanneteks (Rootsi Päästeamet, Eesti Päästeamet 1996:34-35):

- 1) Õppuse sujuva kulgemise ja kõikide funktsioonide hõivatuse intensiivsus vastavalt planeeritule.
- 2) Imitaatoritele nende tegevusplaanidest teadaandmine

- 3) Kontrollkeskuse valimine
- 4) Osalejate abistamine
- 5) Kontrollkeskuse tegutsemise jälgimine
- 6) Päästeteenistuse tegevuse jälgimine

1.2 Kohaliku omavalitsuse ülesanded päästesündmustel ja hädaolukordade lahendamisel

Eesti territoorium jaguneb maakondadeks, valdadeks ja linnadeks. Eestis on 15 maakonda ning 215 kohaliku omavalitsuse üksust: 30 linna ja 185 valda. Vallad ja linnad on omavalitsuslikud kogukondlikkuse printsiibil põhinevad haldusüksused, mis moodustavad avaliku halduse süsteemi esmase tasandi. Iga omavalitsusüksus kuulub maakonna koosseisu, nad võivad olla maakondliku ja üleriigilise omavalitsusliidu liikmed. Eestis kehtib alates 1993. aastast ühetasandiline omavalitsussüsteem. (Kohalik...18.04.2014)

Erinevalt riigist on kehtiv õigus kohaliku omavalitsuse tegevuse jaoks mitte ainult viimase otsus, vaid kohalik omavalitsus on ise üks täidesaatev võimu organ. Sellepärast kehtivad kohaliku omavalitsuse nagu iga teise organi jaoks ka riigi seadused ja ettekirjutused. (Schöber, P. 2003:Kohalik omavalitsus Peter Schöber)

Vastavalt Euroopa kohaliku omavalitsuse hartale ja kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele on kohalik omavalitsus kohalike võimuorganite õigus, võime ja kohustus seaduse alusel ja kohalike elanike huvides juhtida nende vastutusalasse kuuluvaid ühiskonnaelu valdkondi. Vastavalt Eesti põhiseadusele otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused kõiki kohaliku elu küsimusi, tegutsedes seaduse alusel iseseisvalt. Kohalikule omavalitsusele võib kohustusi panna ainult seaduse alusel või kokkuleppel omavalitsusega. (Kohalik...2014)

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) § 2 lg 1 kohaselt on kohalik omavalitsus põhiseaduses sätestatud omavalitsusüksuse – valla või linna – demokraatlikult moodustatud võimuorganite õigus, võime ja kohustus seaduste alusel iseseisvalt korraldada ja juhtida kohalikku elu, lähtudes valla- või linnaelanike õigustatud vajadustest ja huvidest ning arvestades valla või linna arengu iseärasusi. (Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus,02.06.1993)

Euroopa kohaliku omavalitsuse harta (EKOVH) artikkel nr 3 § 1 kohaselt tähendab kohalik omavalitsus kohalike võimuorganite õigust ja võimet seaduse piires ja kohalike elanike huvides korraldada ja juhtida valdavat osa nende vastutusalasse kuuluvast ühiskonnaelust. (Euroopa kohaliku omavalitsuse harta, 14.10.1985)

Tulenevalt KOKS-ist ja EKOVH-ist on mõiste „kohalik omavalitsus“ määratletud kui õiguste ja kohustuste kogumit ehk pädevust. Eelnimetatud pädevuse sisuks ja piiriks on „kohaliku elu küsimused,“ see tähendab, et kohalikul omavalitsusel on pädevus otsustada kohaliku elu küsimusi. KOKS ja EKOHV annavad vastava pädevuse võimuorganitele, mitte otse kohalikele elanikele, ning sellest tuleb ka oluline konstitutsiooniõiguslik erinevus riigivõimu- ja kohaliku omavalitsuse teostamise vahel. (Põllumäe 2003:10)

KOKS § 2 lg 2 järgselt rajaneb kohalik omavalitsus riigi territooriumi haldusjaotusel ning teostub demokraatlikult moodustatud esindus- ja võimuorganite kaudu, samuti kohaliku elu küsimustes rahvaküsitluse või -algatuse teel.

Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 154 alusel otsustavad ja korraldavad kõiki kohaliku elu küsimusi kohalikud omavalitsused, kes tegelevad seaduste alusel iseseisvalt. Sellest tulenevad järgmised põhimõtted: 1) universaalpädevus; 2) omahaldus; 3) autonoomia, sh omavastutus ja 4) seaduslikkus. Need neli elementi moodustavad ka kohaliku omavalitsuse garantii. (Eesti Vabariigi põhiseadus, 28.06.1992)

Universaalpädevus tähendab seda, et seadusega ei saa anda ammendavat kohaliku omavalitsuse ülesannete loetelu– kohalikule omavalitsuse peab jääma ülesannete avastamise õigus. Universaalpädevus kehtib aga ainult omahalduse raames, seega peab kohalikule omavalitsusele jääma võimalus avastada kohalikust eripärast tulenevaid ülesandeid. Samuti ei saa universaalpädevuse printsiipi silmas pidades võtta riigi täita kohaliku elu küsimusi. Konkreetse küsimuse riigi täita võtmine võib tõstatuda põhiseadusega kooskõlas ainult siis, kui konkreetse ülesande sotsiaalne iseloom on ajas muutunud ning see on omandanud riigielu küsimuse kvaliteedi. (Põllumäe 2003:11) Kui kohalikes omavalitsustes korraldatakse erinevaid päästealaseid õppusi, siis arvestatakse alati sealsete eripäradega näiteks võimalikud ohud antud piirkonnas. Sel viisil keskendutakse kõige rohkem päästesündmustele, mis kõige tõenäolisemalt antud piirkonnas esineda võivad. Näiteks on vajalik korraldada tulekahju

tagalätöö õppust eelkõige piirkonnas, kus lähedused puuduvad piisava survega hüdrandid ning muud veevõtu kohad.

Omahaldus tähendab õigust tegutseda just kohaliku elu küsimuste valdkonnas. Kohaliku elu küsimusteks on sisehalduse küsimused, välja arvatud põhiõiguste riive ja PS § 30 lg 1 ja 2 sõnaselgelt seaduse reservatsioonile allutatud teenistustingimuste regulatsioon. Kohaliku omavalitsuse funktsioneerimine ja õigus. (Põllumäe 2003:11)

Kohalik omavalitsus rajaneb järgmistel põhimõtetele (KOKS §3):

- 1) kohaliku elu küsimuste iseseisev ja lõplik otsustamine ja korraldamine;
- 2) igäihe seaduslike õiguste ja vabaduste kohustuslik tagamine vallas ja linnas;
- 3) seaduste järgimine oma ülesannete ja kohustuste täitmisel;
- 4) valla- ja linnaelanike õigus osaleda kohaliku omavalitsuse teostamisel;
- 5) vastutus oma ülesannete täitmise eest;
- 6) tegevuse avalikkus;
- 7) avalike teenuste osutamine soodsaimatel tingimustel.

KOKS § 6 lg 1 alusel on omavalitsusüksuse ülesanneteks ja pädevusteks korraldada antud vallas või linnas sotsiaalabi ja –teenuseid, vanurite hoolekannet, noorsootööd, elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni, heakorda, jäätmehooldust, ruumilist planeerimist, valla- või linnasisest ühistransporti ning valla teede ja linnatänavate korrashoidu, juhul kui need ülesanded ei ole seadusega antud kellegi teise täita.

Lisaks on omavalitsusüksuse ülesandeks korraldada antud vallas või linnas koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, gümnaasiumide ja huvikoolide, raamatukogude, rahvamajade, muuseumide, spordibaaside, turva- ja hooldekodude, tervishoiuasutuste ning teiste kohalike asutuste ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omaduses. Nimetatud asutuste osas võidakse seadusega ette näha teatud kulude katmist kas riigieelarvest või muudest allikatest. (KOKS § 6 lg 2)

Tulenevalt Päästeseaduse (PA) § 3 lg 1 kohaselt on päästesündmus ootamatu olukord, mis vahetult ohustab füüsiliste või keemiliste protsesside kaudu inimese elu, tervist, vara või keskkonda tulekahju, loodusõnnetuse, plahvatuse, liiklusõnnetuse, keskkonna reostuse või muu sarnase olukorra korral. (Päästeseadus, 05.05.2010)

Vastavalt päästesündmusel osalevate riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning isikute koostöö korra §-le 5 võib erinevatel päästesündmustel ette tulla olukordi, kus päästetöö juhi korraldusel on kohalikul omavalitsusel kohustus sündmuse lahendamise osa võtta. Kohaliku omavalitsuse või selle üksuse esindaja võib olla määratud staapi, mis luuakse päästetööde juhi korraldusel sündmuse lahendamise juhtimiseks ja asutuste ning isikute koostöö paremaks tagamiseks. (Päästesündmusel osalevate riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning isikute koostöö kord, 06.01.2011 nr 5)

Päästesündmusel osalevate riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning isikute koostöö korra §-s 6 on välja toodud sündmuskoha staabi ülesanded, mis võivad puudutada ka kohalikku omavalitsust, kes on kaasatud sündmuskoha staapi. Päästetööde juhi korraldusel võib kohalik omavalitsus toetada sündmusel evakuatsiooni korraldamist.

Tulenevalt HOS § 2 lg-st 1 nimetatakse hädaolukorraks sündmust või sündmuste ahelat, mis ohustab paljude inimeste elu või tervist või põhjustab suure varalise kahju või suure keskkonnakahju või tõsiseid ja ulatuslikke häireid elutähtsa teenuse toimepidevuses ning mille lahendamiseks on vajalik mitme asutuse või nende kaasatud isikute kiire kooskõlastatud tegevus. Kui tegemist on hädaolukorraga, reageerib sellele tavaliselt ka antud territooriumiga seotud kohalik omavalitsus (Adlas2008:43).

Hädaolukordade puhul kaasatakse sündmusele päästeasutuse plaani või valla ja linna kriisireguleerimisplaani alusel või sündmuskoha juhi korraldusel kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevad hädaolukorra lahendamiseks vajalikud struktuurid ja ressursid. Hädaolukorra lahendamist juhib kohalik päästeasutus. Kohaliku omavalitsuse ülesandeks on erinevatel viisidel sündmuse lahendamist toetada või teostada erinevaid koordineerivaid tegevusi päästetööde juhi abistamiseks. (Adlas 2008:43) Iga päästesündmus ning hädaolukord on erinev ning seega olenevad nende lahendamisel osalejate ülesanded tulenevalt sündmuse omapärasest.

Taanis, kus on mitmetasandiline hädaolukordade juhtimine, on kohaliku omavalitsuse eesmärk valmisolek erinevatele ohtudele, et vältida suurõnnetuste mõjusid inimeste heaolule ning keskkonnale. Kõik Taani ametiasutused, sealhulgas kohalikud omavalitsused, teostavad planeeringuid, et säilitada oma kõige kriitilisemad funktsioonid toimuvate õnnetuste ja

kriiside korral. Kui toimub hädaolukord, koosneb esimene juhtimistase omavalitsuse tuletõrje- ja päästeteenistusest. (Hädaolukordade...18.04.2013)

Alaliselt tegutsev kohaliku omavalitsuse kriisikomisjon moodustatakse HOS § 5 lg 1 alusel valla- või linnavalitsuse poolt kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil ning HOS § 5 lg 2 alusel võib kohalik omavalitsuse üksus, milles elab alla 40 000 elaniku, moodustada ühise kriisikomisjoni ühe või mitme kohaliku omavalitsuse üksusega.

Mitme kohaliku omavalitsuse peale moodustatud kriisikomisjonil võivad olla nii positiivsed kui ka negatiivseid küljed. Riigilt mitme peale saadud rahalised ressursid on suuremad, mis tähendab, et on võimalus soetada uudsemaid vahendeid päästetöödeks ning läbi viia suuremamahulisi õppuseid ning koolitusi. Negatiivseks küljeks võib kujuneda see, et ühe kohaliku omavalitsuse inimesed ei pruugi olla piisavalt hästi kursis naabervallaga või –linna asjadega. Ka huvi lahendada teise kohaliku omavalitsuse territooriumil toimuvat päästesündmust võib olla väiksem kui enda omas.

Kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni esimeheks on vallavanem või linnapea ning kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni põhimääruse kehtestab ja koosseisu kinnitab valla- või linnavalitsus. Põhimääruse eelnõu ja kriisikomisjoni koosseis kooskõlastatakse Päästeametiga. (HOS § 5 lg 4 ja 5)

HOS § 5 lg 3 alusel on kohaliku omavalitsuse kriisikomisjonil mitmeid ülesandeid. Esimeseks omavalitsuse kriisikomisjoni ülesandeks on jälgida ja analüüsida kriisireguleerimise korraldust, sealhulgas hädaolukordadeks valmistumise, hädaolukordade lahendamise, elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise ja hädaolukorras KOKS-i §-s 6 sätestatud ülesannete ja pädevuste toimimist omavalitsusüksuses.

HOS-imõistes on kohalik omavalitsusüksus oma haldusterritooriumil elutähtsate teenuste toimepidevuse korraldaja järgmistes valdkondades (Nõustamine...18.04.2014):

- 1) kaugküttesüsteemi ja -võrgu toimimine;
- 2) valla teede ja linnatänavate korrashoiu toimimine;
- 3) veevarustuse ja kanalisatsiooni, sealhulgas reoveepuhastite toimimine;
- 4) jäätmehoolduse toimimine;
- 5) valla- või linnasisese ühistranspordi toimimine.

Samuti koordineerib kohalik omavalitsusüksus oma haldusterritooriumil elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamist, nõustab elutähtsate teenuste osutajaid ning teostab ise või määrab oma allasutuse teostama järelevalvet elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise üle. (Nõustamine...18.04.2014)

Elutähtsat teenust korraldava asutuse või isiku ülesanded on (Päästeamet, Politsei- ja Piirivalveamet...2014):

- 1) koordineerida elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamist;
- 2) nõustada elutähtsate teenuste osutajaid;
- 3) teostada järelevalvet elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise üle;
- 4) esitada kord 2 aasta jooksul Siseministeeriumile ülevaate elutähtsate
- 5) teenuste toimepidevuse korralduse seisust.

Teiseks kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni ülesandeks on analüüsida hädaolukordade tekkimise tõenäosust ja teha Vabariigi Valitsuse kriisikomisjonile, regionaalsele kriisikomisjonile ning pädevatele asutustele ettepanekuid hädaolukordadeks valmistumise, hädaolukordade lahendamise, elanikkonna turvalisuse tagamise ja elutähtsate teenuste toimepidevuse korraldamise kohta omavalitsusüksuses. (HOS § 5 lg 3 p 2)

Kolmandaks kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni ülesandeks on vaadata läbi kriisikomisjoni tegevuspiirkonda puudutava hädaolukorra riskianalüüsi osa. (HOS § 5 lg 3 p 3)

Lisaks on kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni ülesanneteks abistada vajaduse korral eriolukorra juhti eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud hädaolukorra lahendamise koordineerimisel ja teabevahetuse korraldamisel ning täita muid eriolukorra juhi antud ülesandeid. Samuti tuleb vajaduse korral abistada hädaolukorda lahendavaid asutusi teabevahetuse korraldamisel ja hädaolukorra lahendamise koordineerimisel. Olulisteks ülesanneteks on veel ka otsustamine kohaliku omavalitsuse kriisireguleerimisõppuse korraldamise üle ning avalikkuse teavitamine hädaolukorrast Vabariigi Valitsuse kehtestatud alustel ja korras. Eelnevatele ülesannetele tuleb lisaks täita ka muudest seadustest ja põhimäärusest tulenevaid ülesandeid. (HOS § 5 lg 3 p 4-8)

Võrdluseks kohalike omavalitsuste osalusele erinevates sündmustes Eestis, on näiteks Rootsis kohalikel omavalitsustel võtmeroll kriiside lahendamisel. Sealne viis lahendada kriise toetub enamuse korral kohalikule kogukonnale. Kohalikul omavalitsusel on sektorialne vastutus, mis tähendab, et iga asutus ja organisatsioon vastutab oma tegevusvaldkonnas. (Ühiskonna...2012)

2. KOHALIKE OMAVALITSUSTE TEADLIKKUSNING ETTEPANEKUD OLUKORRA PARANDAMISEKS

2.1 Kohalike omavalitsuste teadlikkus ülesannetest päästetöödel ja hädaolukordade lahendamisel

Lõputöös kasutatakse kombineeritud uurimismeetodit, mis hõlmab kvalitatiivset ja kvantitatiivset uurimismeetodit. Kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete andmete kogumiseks kasutatakse ankeetküsitlust.

Kohalike omavalitsuste teadlikkust nende ülesannetest päästesündmustel ning hädaolukordade lahendamisel on käesolevas uurimustöös analüüsitud erinevate andmete alusel. Analüüsimiseks kasutati Eesti kohalikele omavalitsustele saadetud küsitluste vastuseid ning saadud informatsiooni. Analüüsi tulemusi kajastatakse andes ülevaate kohalike omavalitsuste teadlikkusest.

Kohalikele omavalitsustele saadetud ankeetküsitluste (vt Lisa 1) eesmärgiks oli välja selgitada kohalike omavalitsuste teadlikkus seoses nende ülesannetest päästetöödel ning hädaolukordade lahendamisel. Valimile antud küsitluse vastamise tähtjaks oli üks kalendrikuu. Küsitlusele vastamise aja jooksul saadeti kohalikele omavalitsustele meeldetuletus peagi saabuvast tähtjast.

Küsitlus saadeti 215 kohalikele omavalitsustele, kelle kontaktid saadi peamiselt kasutades *Google* otsingumootorit ning www.eesti.ee veebilehte. Küsitluse edastamise järel tuli ca 10 e-posti aadressilt automaatne tagasiside, et antud e-posti aadress pole kasutusel.

Uurimistöö läbiviimiseks kasutatakse kvantitatiivset (anonüümset ankeetküsitlust) uurimismeetodit. Likerti viiesel skaalal mõõdetavad küsimused on väited, millele vastajad annavad hinnangu skaalal 1–5, kus:

- 1– pole üldse nõus
- 2– pigem ei ole nõus
- 3 – ei oska öelda
- 4 – olen pigem nõus
- 5 – olen täiesti nõus

Andmete töötlemiseks kasutab autor statistilisi meetodeid. Ankeetküsitluse vastused esitatakse diagrammides, mis näitavad, kui palju vastajaid igat vastusevarianti valisid.

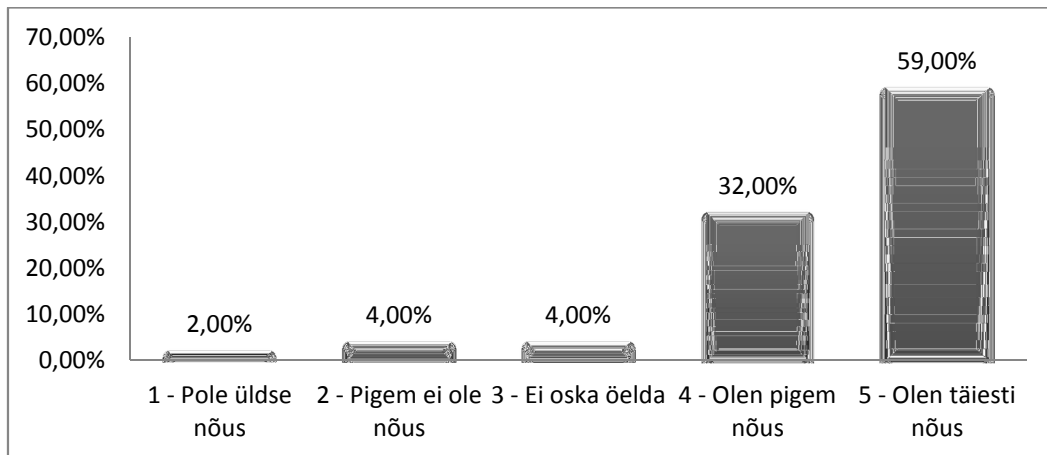
Küsitluse ankeet koosneb enamasti suletud küsimustest, kuid viimases küsimuses on vastajal võimalus anda omapoolne tagasiside probleemidest ning nende lahendamisest. Suletud küsimuste puhul saab valida etteantud vastuste vahel, avatud küsimuse puhul saab uuritav avaldada oma arvamust. Küsitluste teel saadud informatsiooni põhjal tehakse kvalitatiivne sisuanalüüs ning omapoolsed järeldused.

Lõpptulemusena vastas küsitlusele 53 kohalikku omavalitsust, mis on ca 25% kogu vastajate arvust. Küsimustikule vastanutest kõige suurema osa ehk 38% moodustasid Lõuna-Eesti piirkonna asutused. 34% vastanutest olid Lääne-Eesti asutused ning kõige väiksem küsimustele vastamise aktiivsus ehk 6% kogu vastanutest oli Põhja-Eestis.

Küsitluses paluti vastajatel nimetada suurim päästesündmus või hädaolukord, mis on toimunud nende kohaliku omavalitsuse territooriumil viimase kümne aasta jooksul. Mitmes piirkonnas polnud juhtunud päästesündmuseid või hädaolukordi, mis oleks tekitanud inimestele või rahalist kahju. Enamikes kohalikes omavalitsustes on aga toimunud erinevaid päästesündmuseid antud aja jooksul. Enamik vastajaid pidas suurimaks sündmuseks 2005 aasta jaanuaris toimunud tormi, mis tõi kaasa elektrikatkestusi, üleujutusi, tulekahjusid, keemialekkeid ning liiklusavariisid. Veel pidasid vastajad tõsiseks sündmuseks 2010 aasta detsembris toimunud lumetormi. Suur hulk vastajatest märkis suurimaks sündmuseks tulekahju eluhoones, -korteris, -tööstushoones või –maastikul. Üksikutel juhtudel on kohalikes omavalitsustes kriisikomisjoni liige nimetanud plahvatuse, inimese otsingu, hoone kokkuvarisemise või kemikaali reostuse.

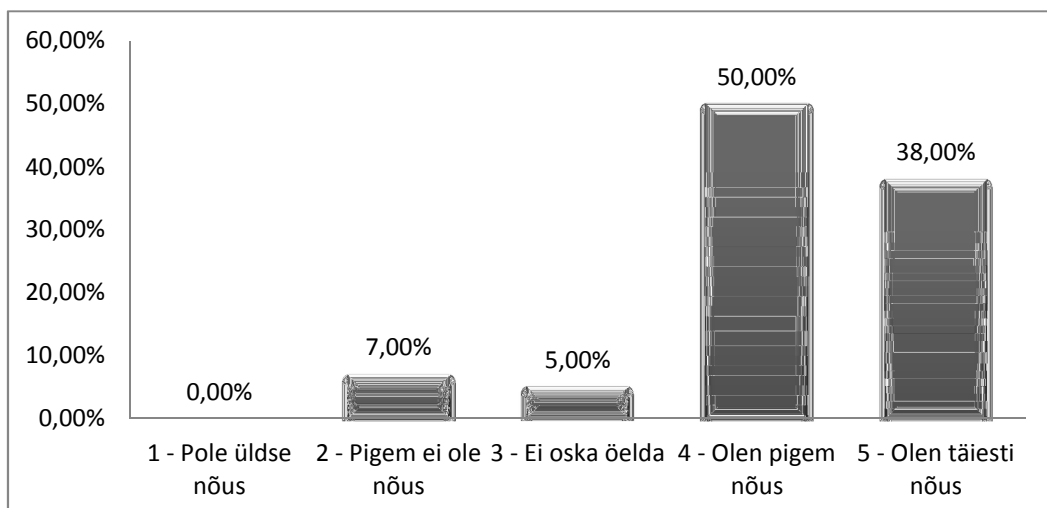
Tulenevalt Päästesündmusel osalevate riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning isikute koostöö kord §-st 5 on päästetööde juhi korraldusel kohustus kohalik omavalitsus saatma

omapoolse esindaja sündmuskoha staapi. Küsitlusest tuleb välja, et enamikul ehk 59%-l kohalikest omavalitsustest on 24 tundi ööpäevas esindaja valmisolek (joonis 1).

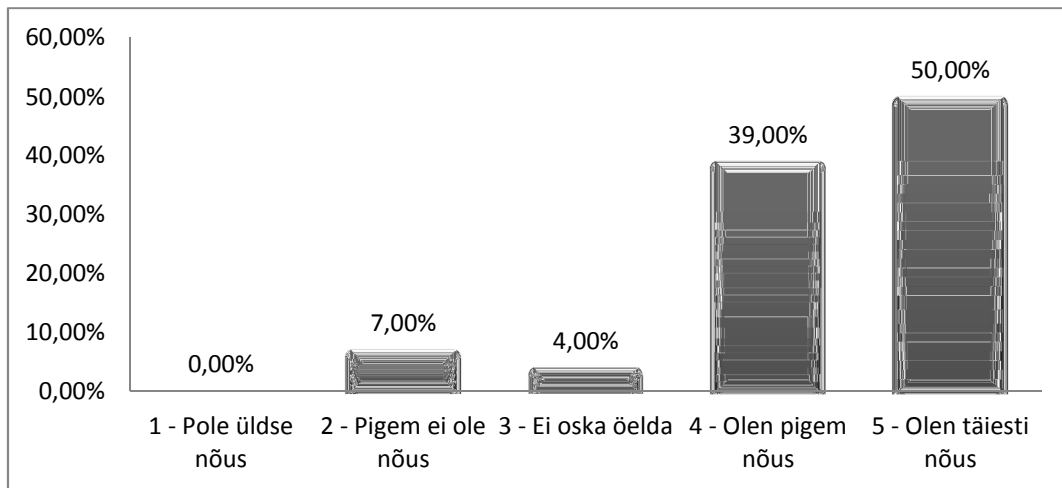

Joonis 1. Kohalike omavalitsuste esindaja kättesaadavus 24 tunni jooksul ööpäevas.

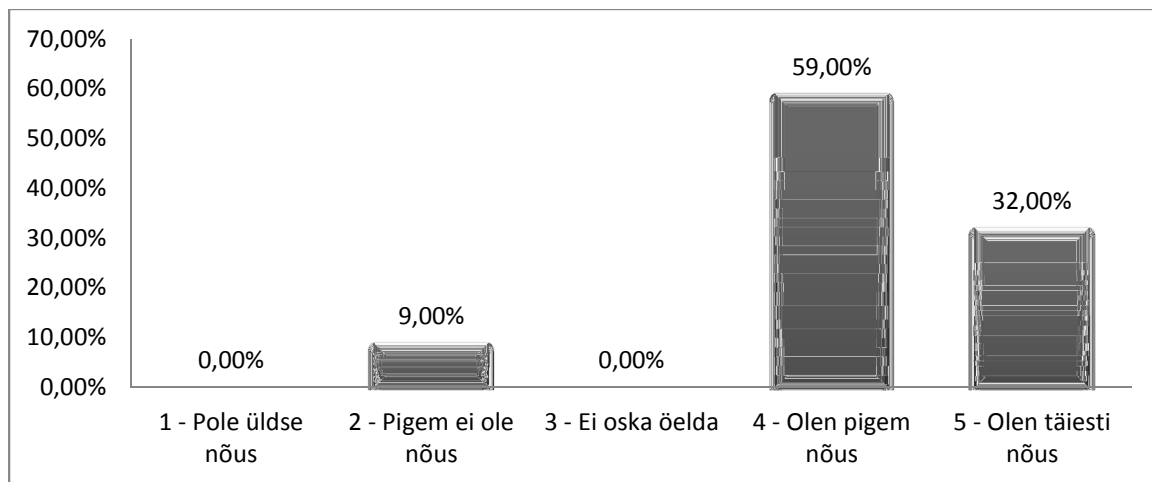
Kohalikele omavalitsustele esitatud ankeetküsitluses paluti neil hinnata oma võimekust ning valmisolekut erinevates ülesannetes seoses päästetööde ning hädaolukordade lahendamise. Jooniselt 3 näitab, et enamus vastajaid hindab oma valmisolekut ning võimekust seoses logistika toetusega heaks. Samuti saab tulenevalt joonistest 4 ja 5 et Eesti kohalikud omavalitsused on valmis võimalusel tagama ajutise eluaseme neile, kes seda mingil põhjusel vajavad ning toime tulla ka elanikkonna teavitamisega.

Joonis 2. Kohalike omavalitsuste valmisolek ning võimekus seoses logistika toetusega (nt toitlustamine).

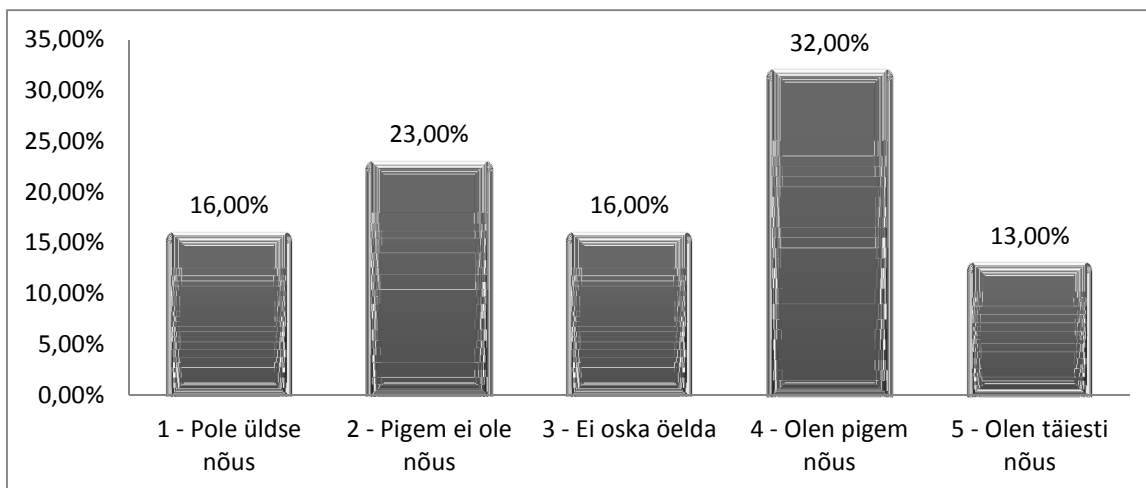

Joonis 3. Kohalike omavalitsuste valmisolek ning võimekus seoses ajutise eluaseme tagamisega.

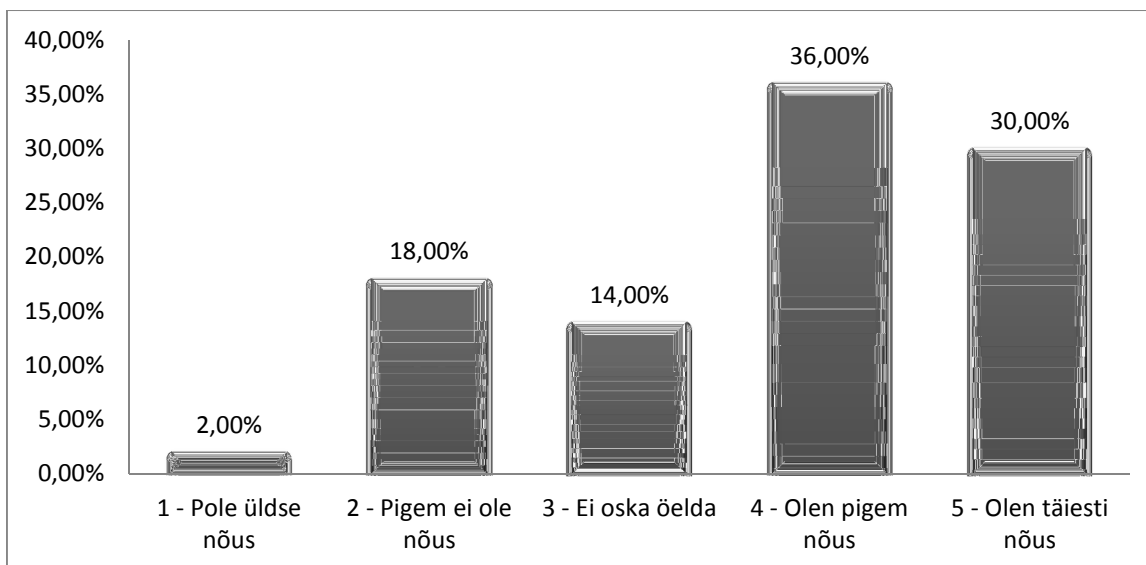
Joonis 4. Kohalike omavalitsuste valmisolek ning võimekus seoses elanikkonna teavitamisega

Kui eelnevate küsitluses kajastatud ülesannete täitmisega said kohalikud omavalitsused hästi hakkama, siis küsimusele, kuidas nad hindavad elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamist, 38% pigem ei ole või ei ole üldse, 45% pigem on või täiesti nõus ning 16% ei osanud küsimusele vastata. (Joonis 5).

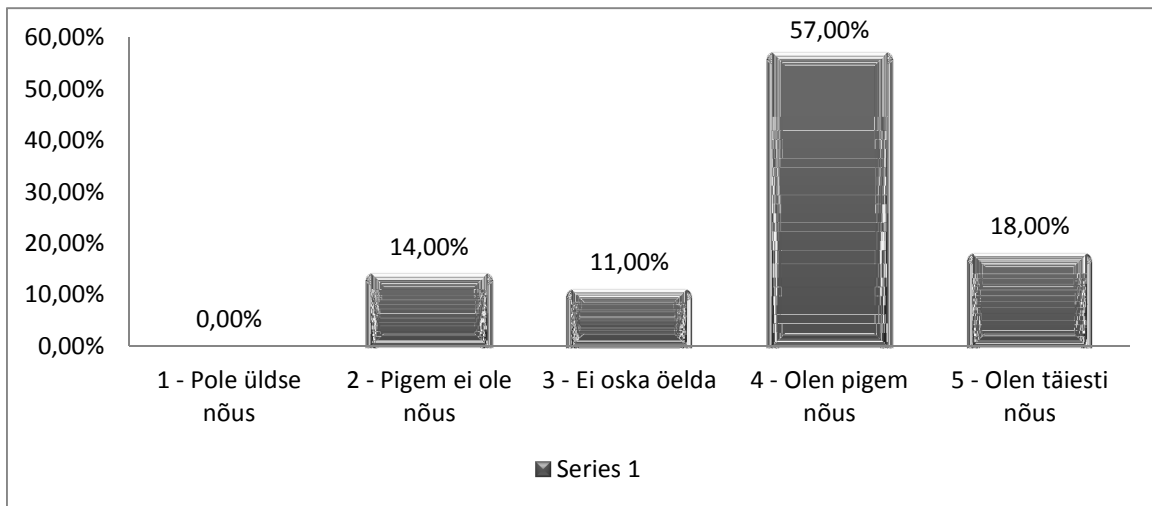
Joonis 5. Kohalike omavalitsuste valmisolek ning võimekus seoses elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamisega (nt elektrivarustuse- ja vedelkütusega varustamise toimimine jm).

Küsimuses, mis puudutas kohaliku omavalitsuse valmisolekut seoses inimeste evakueerimisega, hindas enamik vastanutest, et antud teemas ei teki probleeme (36% pigem nõus, 30 protsenti täiesti nõus). 20% vastanutest polnud aga oma hinnangul valmis teostama antud ülesannet. 14% vastanutest ei osanud küsimusele vastata. (joonis 6).

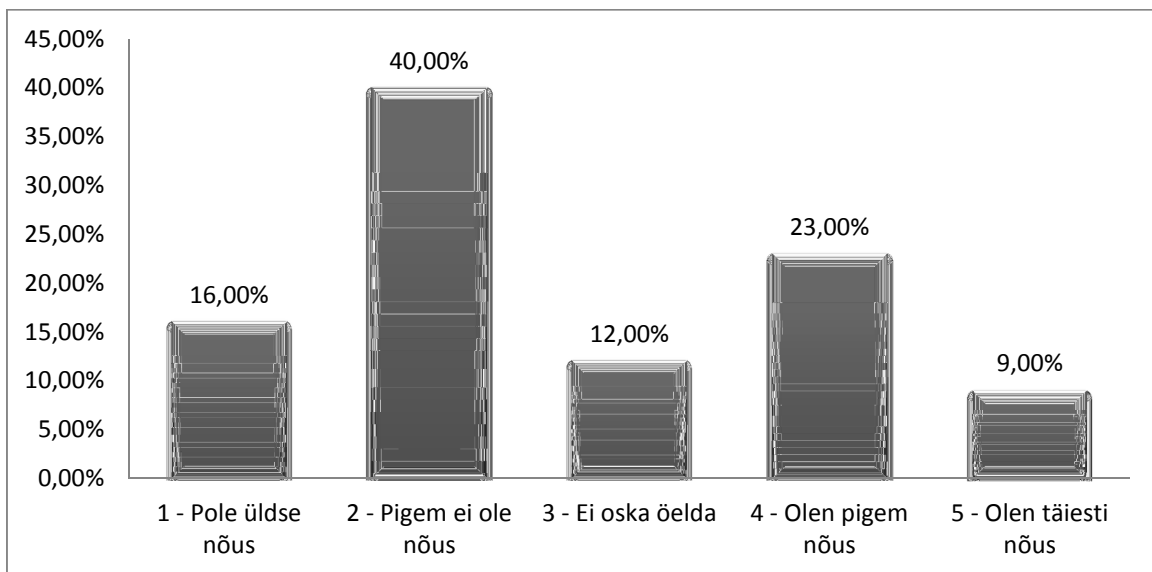
Joonis 6. Kohalike omavalitsuste valmisolek ning võimekus seoses kannatanute evakueerimisega.

14% küsitlusele vastanute jaoks ei ole arusaadavad õigusaktid, mis reguleerivad nende ülesandeid päästetöödel ning hädaolukordade lahendamisel. 11% vastanutest ei osanud antud küsimusele vastata. (joonis 7)

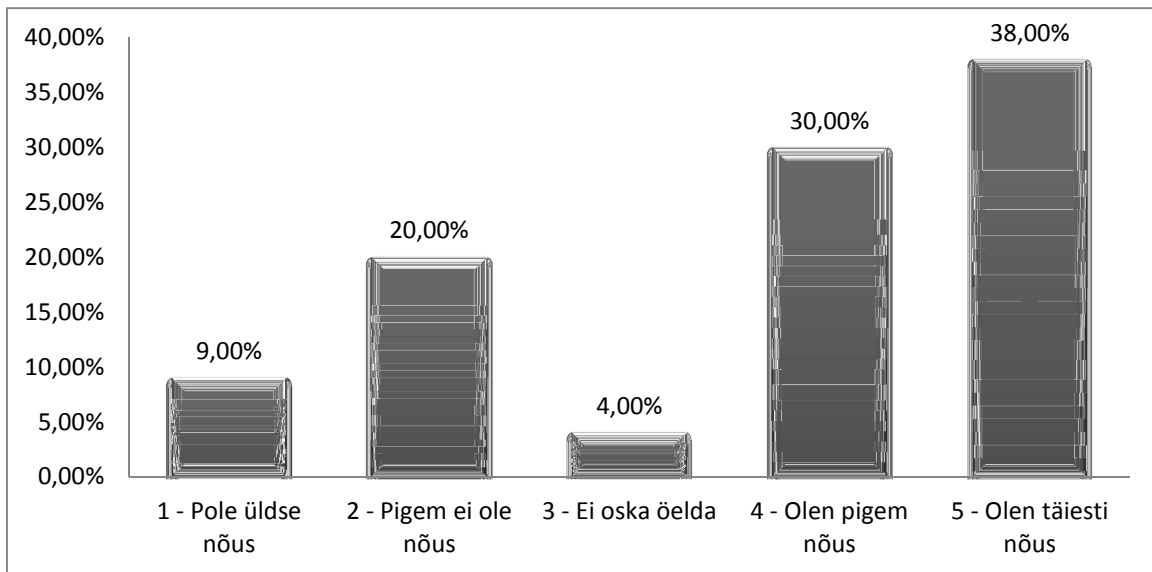
Joonis 7. Kohalike omavalitsustele nende ülesandeid reguleerivate õigusaktide arusaadavus.

Küsimuses, mis käsitles kohalikele omavalitsusele eradatavat rahalist ressursi, mis on neile määratud teostamiseks erinevaid päästeülesannete ning hädaolukordadega seotud tööülesandeid, tõid enamus vastajaid (56%) välja, et käesoleval hetkel ei saa nad riigilt piisavalt toetust (joonis 9).

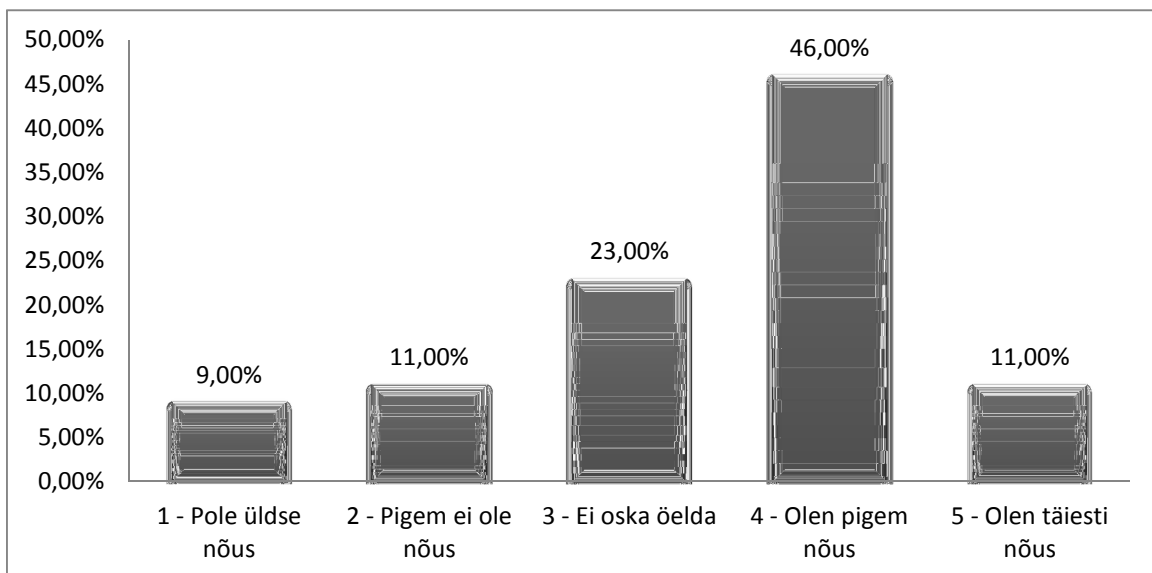
Joonis 8. Kohalike omavalitsuste hinnang rahalistele ressursside ning inimeste piisavusele, tulemaks toime ülesannetega päästetööde ning hädaolukordade lahendamisel.

Tulenevalt küsitluse vastustest, ei ole 29% vastanute arvates läbi viidud piisavalt koolitusi ning õppuseid päästesündmuste ning hädaolukordade lahendamise teemadel (joonis 9).

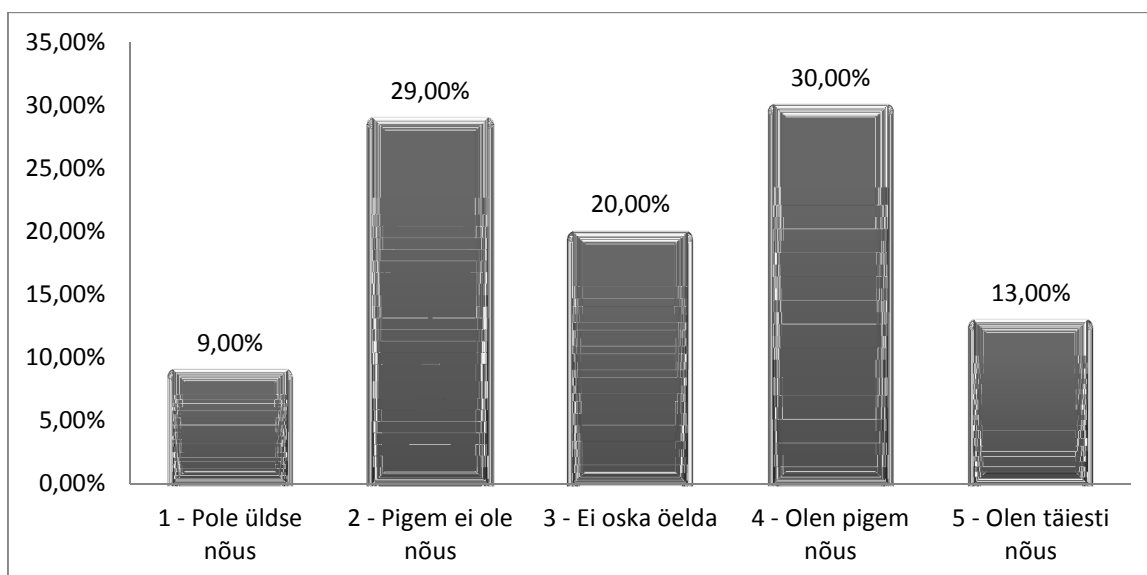
Joonis 9. Kohalikes omavalitsustes läbi viidud õppuste ja koolituste piisavusest kohalike omavalitsuste hinnangul.

Joonis 10 näitab, et 57% vastanute jaoks on koolitused ning õppused on andnud piisavalt teadmisi päästesündmusteks ja hädaolukordadeks valmistumiseks. 20% vastanutest pole aga antud väitega nõus.

Joonis 10. Koolitustest ning õppustest saadud teadmiste hinnang kohalike omavalitsuste hinnangul.

38% küsitlusele vastanute jaoks pole piisavalt ning arusaadavat informatsiooni päästealal toimuvatest muudatustest. 43% jaoks on aga Informatsioon arusaadav ning piisavas koguses.

Joonis 11. Informatsiooni arusaadavus ning piisavus seoses päästealal toimuvatest muudatustest kohalike omavalitsuste hinnangul.

Ankeet koosneb avatud küsimustest, millele vastates on võimalik anda tagasisidet erinevatest probleemidest ning nende lahendamise seoses küsitluse teemaga. Küsitluste teel saadud informatsiooni põhjal tehakse kvalitatiivne sisuanalüüs ning omapoolsed järeldused. Küsitluse vastajad tõid välja erinevaid probleeme ning nende lahendusi.

Üheks probleemiks toodi välja, et pole arusaadav, kes rahastab hädaolukorra lahendamise käigus tekkinud kulud. Veel toodi välja, et pole võimalik teostada erinevaid ülesandeid seoses päästesündmuste ning hädaolukordade lahendamisega, sest puuduvad vajaminevad vahendid ning teadmised selleks. Näiteks toodi ühel juhul kaugkütte katkemise korral selle aeglane taastamine. Üks vastajatest tõi antud probleemi lahendamiseks välja erasektori teenuste kasutamise, mis tähendab, et kui vallal või linnal pole erinevate ülesannete täideviimiseks võimekust või vahendeid, kasutatakse erinevate ettevõtete teenuseid, kes on suuteline antud ülesandeid teostama.

Väljatoodud probleemid erinesid kohati tulenevalt kohaliku omavalitsuse asukohast. Näiteks toodi probleem saarel asuvast vallast, kus on probleemiks eraldatus mandrist, mis raskendab erinevate päästesündmuste lahendamise. Näiteks suurema päästesündmuse korral puuduvad vallal teadmised sellest, kui kaua läheb aega päästeressursi saabumiseni mandrilt.

Üheks probleemiks kohaliku omavalitsuse arvates on see, et koolitustel ei osale kõik kriisikomisjoni liikmed. Vajalikud teadmised seal on ainult komisjoni esimehel, kes aga teostab enam jaolt juhtimisega seotud ülesandeid, aga mitte otseseid töid nende elluviimiseks. Mitme kohaliku omavalitsuse vastuseks probleemide kohta oli teadmiste vähesus, sest kriisikomisjoni liikmed vahetuvad tihedamini, kui toimuvad koolitused, õppused ning teabepäevad, mistõttu ei ole nad saanud erinevaid kogemusi läbi praktilise ning teoreetilise õppe.

Suur hulk vastajaid peab probleemiks rahaliste ressursside paigutamist seoses päästesündmuste ning hädaolukordade lahendamise kaasaitamises. Kohalikel omavalitsustel puuduvad teadmised selle kohta, mis teenuseid on kõige otstarbekam kasutada ning mis vahendeid soetada erinevate ülesannetega toimetulemiseks.

2.2 Ettepanekud kohalike omavalitsuste teadlikkuse tõstmiseks

Läbi viidud küsitluses paluti kohalikel omavalitsustel hinnata nende toimetulekut ülesannetega päästesündmusel ning hädaolukorra lahendamisel. Küsitluse põhjal saab hinnata, kas nendepoolne toetus aitab tagada kiirema ning efektiivsema sündmuse lahendamise. Üks osa küsitlusest oli seotud otsuste ülesannetega ning teine osa puudutas teemasid, mis mõjutavad antud ülesannete täitmist.

Tulemuste analüüsimisel selgus, et osa Eesti kohalikest omavalitsustest omab piisavaid teadmisi oma ülesannetest päästetöödel ja hädaolukordade lahendamisel. Suur osa vastanutest vajab rohkem teadmisi erinevates sündmuste lahendamise seotud küsimustes.

Suurimaks puuduseks toodi vähese teabe päästealal toimuvate tegevuste ning muutuste osas. Näiteks ei ole suurele osale kriisikomisjonide liikmetele selge, kes katab sündmustel tekkinud rahalised kulud. Teiseks näiteks on välja toodud asjaolu, kus puudub informatsioon päästealase abi kohta, kui sündmus leiab aset saarel, kus kohalikul omavalitsusel puudub võimekus ning vahendid võimalike aset leidvate sündmuste likvideerimiseks. 38% küsitlusele vastanute jaoks pole piisavalt ning arusaadavat informatsiooni päästealal toimuvatest muudatustest. 43% jaoks on aga informatsioon arusaadav ning piisavas koguses.

14% küsitlusele vastanute jaoks ei ole arusaadavad ning head ülevaadet õigusaktidest, mis reguleerivad nende ülesandeid päästetöödel ning hädaolukordade lahendamisel. 11% vastanutest ei osanud antud küsimusele vastata. Sellest saab järeldada, et kohalike omavalitsuste kriisikomisjoni liikmed vajavad paremaid teadmisi õigusallikate kättesaadavuse kohta.

Suurele osale vastanutest on probleemiks rahaliste vahendite ning inimeste mittepiisavus, tulemaks pole toime ülesannetega päästetööde ning hädaolukordade lahendamisel. Suurele osale vastanutest pole eraldatud piisavalt materiaalseid vahendeid või rahalist ressursi tagamaks näiteks elutähtsaid teenuseid, mis toetaksid hädaolukorra või päästesündmuse lahendamist. Küsimuses, mis käsitles eraldatavat rahalist ressursi, mis on määratud teostamiseks erinevaid päästeülesannete ning hädaolukordadega seotud tööülesandeid, töid enamasti vastajaid (56%) välja, et käesoleval hetkel ei saa nad riigilt piisavalt toetust.

Üheks põhjuseks antud probleemile pakub autor välja kohalike omavalitsuste kriisikomisjonide liikmete teadmiste mittepiisavuse. Küsimuses töid mitmed vastajad välja, et tihti peale ei ole selge, millised kulutused erinevate ülesannete täitmiseks on kõige otstarbekamad, näiteks toitlustamisega toetamisel hädaolukorras.

Erinevate elutähtsate teenuste tagamine on suurele osale vastajatest problemaatiline. Küsimusele, kuidas nad hindavad elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamist, 38% kas pigem ei ole või ei ole üldse, 45% on pigem või täiesti nõus ning 16% ei osanud küsimusele vastata.

Küsimuses, mis puudutas kohaliku omavalitsuse valmisolekut seoses inimeste evakueerimisega, hindas enamik vastanutest, et antud teemas ei teki probleeme (36% pigem nõus, 30 % täiesti nõus). 20% vastanutest polnud aga oma hinnangul valmis teostama antud ülesannet. 14% vastanutest ei osanud küsimusele vastata.

Tulenevalt küsitluse analüüsist ei ole 29% vastanute arvates läbi viidud piisavalt koolitusi ning õppuseid ning 20% vastanute jaoks pole toimunud õppused ning koolitused andnud piisavalt teadmisi päästesündmusteks ja hädaolukordadeks valmistumiseks.

Küsitluse analüüsimisel selgus, et tegevuste nagu logistika toetamine, ajutise eluaseme tagamine, omavalitsuse esindaja tagamine staapi, ei tekita enamikele kohalike omavalitsuste kriisikomisjonidele probleeme.

Peamiseks probleemiks antud küsitluse põhjal peab autor kohalike omavalitsuste teadlikkuse mittepiisavust seoses nende ülesannetest päästesündmustel ning hädaolukordade lahendamisel. Kui teatud piirkondades ei esinenud kohalikel omavalitsustel probleeme erinevate ülesannete täitmisega, siis suur osa vastajatest tõi välja teatud puudusi erinevatel teemadel, mis tähendab, et kohalike omavalitsustega on vaja jätkuvalt tegeleda.

Kui kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni liikmed ei oma häid teadmisi seoses nende ülesannetega päästesündmustel ning hädaolukordades, võib tekkida olukord, kus sündmusel pole nendepoolset abi selle kiirel ning efektiivsel lahendamisel. Läbiviidud küsitluse analüüsi põhjal toob autos välja probleemid, mis on tekkinud ning võivad esineda tulevikus, kui kohalikel omavalitsustel pole piisavaid teadmisi seoses neile antud ülesannetega päästesündmusel ning hädaolukorras.

Küsitluse analüüsist selgus, et 38% küsitlusele vastanute jaoks pole piisavalt ning arusaadavat informatsiooni päästealal toimuvatest muudatustest. Sellega võib kaasneda kohaliku omavalitsuse vähene kaasrääkimine erinevates päästealastes küsimustes. On aga tähtis, et igal vallal ning linnal oleks õigus kaasa rääkida teemadel, mis neid puudutab. Kui kohalik omavalitsus omab informatsiooni päästealal toimuva kohta, on tal ka parem teostada ning arendada kriisireguleerimist enda piirkonnas.

Suur osa küsitluse vastajatest ei oma enese hinnangul head ülevaadet õigusaktidest, või ei ole olemasolevad õigusallikad piisavalt arusaadavad. Sellega võivad kaasneda probleemid, kus ei peeta kinni seadusest tulenevatest kohustustest, näiteks ei teostata neile antud ülesannet päästetööde juhi poolt. Seetõttu võib olla sündmuse lahendamise aeg olla pikem.

Järelduses, mis puudutas kohalike omavalitsuste kriisikomisjoni arvamust seoses rahaliste ressursside mittepiisavust ning mittepiisavaid teadmisi näitab, et osadele kohalikele omavalitsustele pole piisavalt hästi teada, kuidas otstarbekalt teha kulutusi ning kes vajadusel neid hüvitab. Sellega võib kaasneda olukord, kus ei tehta otstarbekaid kulutusi, mis ei anna parimat tulemust erinevate ülesannete täitmiseks.

Kui teatud päästesündmusel või hädaolukordadel on antud kohalikule omavalitsusele ülesandeks tagada mõni elutähtis teenus, näiteks kaugküttesüsteemi ja -võrgu toimimise tagamine, siis küsimustiku analüüsile tuginedes võib tekkida teatud probleeme. Näiteks võib tekkida olukord, kus teatud tegevust ei suudeta teostada või ei tehta seda piisavalt kiirelt, et sündmuse tagajärgi leevendada.

Seoses massilise evakuatsiooni teostamisega sündmuskohalt, võib tekkida probleem, kus seda ei tehta piisavalt kiiresti. Küsimustikust selgus, et suur osa kohalikest omavalitsustest ei ole valmis osutama võimalikul sündmusel tuge kannatanute evakueerimisega, sest puuduvad selleks vajaminevad vahendid. Sellega võivad kaasneda inimkahjud ning muud tagajärjed, näiteks lähedaste depressioon.

Küsimustiku analüüsimisel tuli välja, et suur hulk kohalikke omavalitsusi ei ole saanud kriisireguleerimisalast väljaõpet läbi koolituste ning õppuste. Siinkohal võib probleemiks olla kriisikomisjonide vähene huvi osaleda koolitustel ning teabepäevadel, mida kriisireguleerimise osakond välja töötab. Läbi erinevate projektide on igale kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni liikmele ette nähtud koolitustel osalemise võimalused.

Arvestades kogu küsitluse analüüsi, järeldab autor, et peamiseks ning kokkuvõtvaiks probleemiks on suure osa kohalike omavalitsuste teadmiste mittepiisavus seoses nende ülesannetega päästesündmustel ning hädaolukorra lahendamisel. See näitab ühelt küljelt, et probleem võib olla kohalike omavalitsuste huvi vähesuses või vajadust muuta koolitusprogrammid senisest mitmekülgsemaks.

Autor toob välja omapoolsed ettepanekud eelnevalt väljatoodud probleemide lahendamiseks, mis tekkisid küsimustiku tulemuste analüüsimisel. Ettepanekud on toodud välja probleemidele, mis puudutasid kohalike omavalitsuste teadlikkust seoses nende ülesannetest päästetöödel ning hädaolukordade lahendamisel.

Probleemile, mis puudutab infopuudust seoses päästealal toimuvast ning sel alal toimuvatest muudatustest, pakub autor välja mitmeid ettepanekuid, mis aitaksid olukorda parandada. Esiteks ettepanekuks on pidev kohalike omavalitsuste teavitamine temadel, mis otseselt neid puudutavad. Seda tehes oleks kohalikel omavalitsustel võimalik juba varaselt arvestada toimuvate muudatustega ning nendega kaasnevate asjaoludega. Teiseks võimaluseks kohalike

omavalitsuste teadmiste suurendamiseks on lisaks nende teavitamisele saada nendepoolset tagasisidet, mis annab kinnitust, kas omavalitsus on toimuvast muudatusest ning sellega kaasnevast õigesti aru saanud.

Probleemile, mis kirjeldas, et osale Eesti kohalikest omavalitsustes ei ole piisavalt hästi arusaadavad õigusaktid, mis reguleerivad nende kriisireguleerimisalast tööd, pakub autor välja, et kriisireguleerimise büroo töötajad võiksid saata uutele kriisikomisjoni liikmetele elektroonkirja teel nimekirja õigusaktidest, kus on välja toodud nende kohustused ja ülesanded, millega kriisikomisjoni liige tutvuks ning vajadusel nõu küsida saaks.

Kuna peamiseks võimaluseks täiendada kohalike omavalitsuste kriisikomisjonide liikmete teadmisi on läbi erinevate koolitusprogrammide, siis tuleb nende koostamisel tulevikus autori arvates läbi viia teatud täiendused. Edaspidistes projektides on tarvis keskenduda senisest rohkem lõputöö küsitluses välja toodud teemadel, kus vastajad tundsid, et olemasolevad teadmised ei ole piisavad, tulemaks toime erinevate ülesannetega.

Autor pakub välja, et järgnevates koolitustes tuleb senisest rohkem tähelepanu pöörata teemadele, nagu evakueerimine, valmisolek ja võimekus seoses elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamisega ning riskide arvestamine planeeringutes, sest neid tegevusi hindavad kohalike omavalitsuste kriisikomisjonide liikmed kõige raskemini teostatavateks. On tähtis, et koolituse käigus saaksid koolitatavad täpse ülevaate oma kohustustest ning ülesannetest päästesündmuste ning hädaolukordade korral.

Autor pakub välja, et kohalike omavalitsuste koolitamisel tulevikus tuleb senisest rohkem nendega tegeleda, arvestades asukohtade erinevustega, näiteks kohalikes omavalitsustes inimtegevuse tagajärjel või keskkonnast tingitud ohtudega- mida suurem on teatud oht piirkonnas, seda rohkem teadmisi tuleb edastada selle likvideerimiseks.

On tähtis, et iga kohaliku omavalitsuse kriisikomisjon oleks huvitatud sellest, et nende piirkonna elanikel oleks seal turvaline elada. Seega tuleb neile selgeks teha, et osalemine erinevatel koolitustel, teabepäevadel ning õppustel on väga oluline. Kui kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni liige ei näita üles huvi osalemaks kriisireguleerimisalastel koolitustel ning teabepäevadel, tuleks autori arvates otsida temaga kontakti kriisireguleerimise

büroo poolt, et teha kindlaks mitteaktiivsuse põhjus ning võimalusel selgitada inimesele koolitustel käimise vajalikkust.

Kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni osalemise kohustus erinevatel teabepäevadel, koolitustel ning õppustel peab kirjutatud sisse õigusakti, et antud ülesandeid senisest tõsisemalt võetakse ning nendest rohkem kinni peetakse.

Eelnimetatud ettepanekute teostus muudaks kohalike omavalitsuste teadlikkust spetsiifilisemaks, mis aitaks tagada päästesündmuste ning hädaolukordade korral nende kiirema ning efektiivsema lahendamise ning koostöö selle käigus. Kui nende teadmised on laienevad, võib ka nende huvi kriisireguleerimise vastu suurened.

Eeltoodust tulenevalt peab autor vajalikuks ka edaspidi läbi viia küsitlusi kohalikele omavalitsuste seas, et saada tagasisidet tulevastele kriisireguleerimisalastele koolitusprogrammidele.

Autor pakub välja teha küsitlus Eesti kohalike omavalitsuste seas, mis kajastab 2014 – 2017 toimuva kohalike omavalitsuste kriisireguleerimise alast projekti, et saada nendepoolne hinnang sellele.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärk oli teha ettepanekud, mis tõstavad kohalike omavalitsuste teadlikkust seoses nende ülesannetega päästetöödel ning hädaolukordade lahendamisel.

Selleks, et lõputöö eesmärki saavutada, tegi autor küsitluse analüüsi, mille tulemusel selgusid mitmed probleemid omavalitsuste teadlikkuses. Probleemidele pakub autor välja lahendused, mis võimaldavad olukorra parandamist.

Esimene probleem on infopuudus päästealast ja seal toimuvatest muudatustest ning sellega seoses teeb autor ettepaneku korraldada pidev kohalike omavalitsuste teavitamine neid puudutataval teemadel. Seda tehes on kohalikel omavalitsustel võimalik juba varakult arvestada toimuvate muudatustega ning nendega kaasnevate asjaoludega. Teine võimalus kohalike omavalitsuste teadmiste suurendamisel on saada nendepoolne tagasiside, mis annab kinnituse, kas omavalitsus on toimuvast muudatusest ning sellega kaasnevast õigesti aru saanud.

Teine probleem seisnes selles, et õigusaktidest pole piisavalt head ülevaadet ning need pole piisavalt arusaadavad. Autor pakub välja, et kriisireguleerimise büroo töötajad võiksid saata uutele kriisikomisjoni liikmetele elektroonilise kirja teel nimekirja õigusaktidest, milles on käsitletud omavalitsuse kohustused ja ülesanded. Kriisikomisjoni liige saab nendega tutvuda ning vajadusel nõu küsida.

Tulevastes koolitusprogrammides on autori arvates vajalik teha täiendusi. Esiteks tuleb suuremat tähelepanu pöörata sellistele teemadele nagu evakueerimine, valmisolek ning võimekus seoses elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamisega. Samuti riskide arvestamine planeeringutes, sest neid tegevusi hindavad kohalike omavalitsuste kriisikomisjonide liikmed kõige raskemini teostatavateks ülesanneteks. On tähtis, et koolituse käigus saaks sihtrühm täpse ülevaate oma kohustustest ning ülesannetest päästesündmuste ning hädaolukordade korral.

Autor pakub veel välja, et kohalike omavalitsuste koolitamisel tuleb senisest rohkem arvestada asukohtade erinevustega. Näiteks inimtegevuse või keskkonnast tingitud ohtude osas – mida suurem on oht piirkonnas on, seda rohkem teadmisi tuleb edastada selle ennetamiseks ning valmisoleku tagamiseks.

Iga kohaliku omavalitsuse kriisikomisjon peab olema huvitatud sellest, et nende piirkonna elanikel oleks seal turvaline elada. Seega tuleb neile selgeks teha, et osalemine erinevatel koolitustel, teabepäevadel ning õppustel on väga oluline. Kui kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni liige ei näita üles huvi osalemaks kriisireguleerimisalastel koolitustel ning teabepäevadel, tuleb autori arvates kriisireguleerimise bürool leida temaga kontakt, et teha kindlaks mitteaktiivsuse põhjus ja võimalusel selgitada koolitustel käimise vajalikkust.

Kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni liikmete osalemise kohustus erinevatel teabepäevadel, koolitustel ning õppustel peab olema kirjutatud sisse õigusakti, et antud ülesandeid senisest tõsisemalt võetakse ning nendest rohkem kinni peetakse.

Uurimuse käigus esitati küsitlused Põhja päästkeskuse kriisireguleerimise büroospetsialistile. Küsitluse (vt Lisa 2) eesmärk oli saada tema hinnang kohalike omavalitsuste teadmistest seoses ülesannetega päästesündmustel ning hädaolukordade lahendamisel. Ametnike arvamus toetab lõputöös väljatoodud probleeme.

Lõputöö eesmärk saavutati. Anti ülevaade kohalike omavalitsuste tegevustest seoses päästesündmuste ja hädaolukordade lahendamisega ning analüüsiti kohalike omavalitsuste teadlikkust. Empiirilise uurimuse käigus selgusid suurimad probleemid, millest tulenevalt esitati ettepanekud probleemide lahendamiseks.

Lõputöös püstitatud hüpotees osutus tõseks: kohalike omavalitsuste teadlikkus nende ülesannetest päästesündmustel ning hädaolukordade lahendamisel ei ole piisav aitamaks kaasa erinevate sündmuste lahendamisele. Eeltoodust tulenevalt peab autor vajalikuks ka edaspidi läbi viia küsitlusi kohalikele omavalitsustele, et saada tagasisidet kohalike omavalitsuste kriisireguleerimisalastele koolitusprogrammidele.

SUMMARY

The goal of this graduation thesis was to make the suggestions how to raise the awareness of local governments about their tasks on rescue missions and solving emergency situation.

To achieve the goal of the thesis, the author conducted the analysis of the survey which brought out a lot of problems in the awareness of the local governments. Solutions to the problems which can improve current situation were suggested by the author.

The first problem is the lack of information from the rescue area and about the changes which are taking place there and in relation with that, the author makes suggestion to organize continuous informing of the local governments about these topics. By acting so the local governments can take these changes and collateral circumstances into consideration very early. Another possibility to expand the awareness of the local governments is to get feedback from them which gives confirmation whether the local government understands properly the changes and the collateral circumstances which are taking place.

The second problem lies in the situation that there is no sufficient overview of legislations and they are not clear enough. The author suggests that the staff of the Office of Crisis Management would send to the new members of the crisis committee an e-mail with the list of legislations which concern the duties and the tasks of the local government. The member of the crisis committee can familiarize with them and ask for the advice if needed.

For the future training programs in the opinion of the author are required the amendments. To begin with it is necessary to take notice of these topics such as the evacuation, the readiness and the capability to guarantee functioning the services of vital importance. The estimation of the risks in the planning is also important because these actions are assessed by the members of the crisis committees of the local governments as the most difficult tasks to execute.

During the training, it is important that the target group would achieve the clear overview about their duties and tasks in the event of the rescue missions and the emergency situations.

The author also suggests that during the training of the local governments is significant to consider the differences between the locations. For example the differences between human activity or environmental threats – the bigger the threat in the area the more knowledge has to be passed on to prevent this and to guarantee the readiness.

Every crisis committee of the local government should be interested in ensuring the safety of the population of their district. It must be made clear that participation in the different trainings, information days and drills is very important. If the member of the crisis committee of the local government doesn't show interest in participation in the crisis management trainings and information days, should the Office of Crisis Management in the opinion of the author reach this member to determine the reason for the inactivity and if possible explain the necessity of participation in the trainings.

The responsibility of participating in the different trainings, information days and drills must be put into the legislation so these tasks are more seriously abided.

During the research was presented the questionnaires to the specialists of the Northern Rescue Centre of the Office of Crisis Management. The aim of the questionnaire (Appendix 2) was find out their assessment of the knowledge of the Northern Estonian local governments about tasks during the rescue missions and solving the emergency situations. The opinions of the officials support the problems which are brought out in this thesis.

This thesis achieved the stated purpose. The overview of actions of the local governments during the solving the rescue missions and the emergency situations was given and awareness of the local governments about their tasks during the rescue missions and solving the emergency situations was analyzed. During the empiric research were revealed the biggest problems according to which were made the propositions how to solve these problems.

The hypothesis was correct: the conclusion that the awareness of the local governments of their tasks during solving the rescue missions and the emergency situations is not sufficient for helping to solve these different situations. In the light of the specified above, the author

consider necessary to conduct questionnaires among the local governments to gain feedback about the crisis management training programs for the local governments.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Atlas, R. 2008. *Suurõnnetuste tagajärgede likvideerimise meetodika*.

Eesti Vabariigi põhiseadus 28.06.1992, jõustunud 03.07.1992 – RT 1992, 26, 349 ... RT I, 27.04.2011,2

Euroopa kohaliku omavalitsuse harta 14.10.1985, jõustunud 01.04.1995 – RT II 1994, 26, 95
Hampton Press Inc. 2008. *Crisiscommunication and thePublicHealth*.

Kriisireguleerimine. Taani kriisireguleerimise kodulehelt
brs.dk/eng/emergency_management/Pages/emergency_management.aspx välja otsitud
04.05.2014

Kriisijuhtimine. Rootsu kriisialase informatsiooni kodulehelt
www.krisinformation.se/web/Pages/Page____72938.aspx välja otsitud 04.05.2014

Hädaolukorra seadus 15.06.2009, jõustunud 01.01.2011 – RT I 2009, 39, 262 ... RT I, 30.10.2012, 4

Kohalik omavalitsus haldussüsteemis. Siseministeeriumi kodulehelt
www.siseministeerium.ee/kov/ välja otsitud 04.05.2014

Kohalike omavalitsuste kriisireguleerimine. Päästeameti kodulehelt
www.rescue.ee/louna/kriis/kov-noustamine välja otsitud 04.05.2014

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus 02.06.1993, jõustunud 01.01.2014 - RT I 1993, 3558... RT I, 22.11.2013,3

Kriisireguleerimine. Päästeameti kodulehelt www.rescue.ee/642 välja otsitud 04.05.2014

Maido Nõlvak, Eve Ojala-Bakradze, Arvi Uustalu, Johannes Komissarov, Tambet Vodi, Toomas Luik, Meelis Viks, Marek Danilson, Kaia Teek, Kalle Kotkas, Marko Lipp, Priit Saar, Päästeamet, Politsei- ja Piirivalveamet 2014, Kriisireguleerimise juhend kohalikule omavalitsusele.

Kriisireguleerimisõppuse sisule ning regionaalse ja kohaliku omavalitsuse kriisireguleerimisõppuse korraldamise sagedusele esitatavad nõuded 27.07.2009 nr 27, jõustunud 03.09.2008 - RTL 2009, 63, 9

Mikk, K. 2006. Riskianalüüs ja kriisireguleerimine. Sisekaitseakadeemia.

OSI/LGI. 2000. Decentralization: Experiments and Reforms.

Osula, K. 2008. Andmeanalüüs. Tallinna Ülikooli kodulehelt www.tlu.ee/~kairio/failid/kysimused.pdf välja otsitud 18.04.2014

Põllumäe, S. 2003. Kohaliku omavalitsuse funktsioneerimine ja õigus. Sisekaitseakadeemia

Päästeamet, Kriisireguleerimise osakond Kohalike omavalitsuste kriisireguleerimise alane koolitusprogramm 2014 – 2017

Päästeamet. 2006. Kriisikommunikatsiooni käsiraamat.

Päästeameti põhimäärus 27.12.2011 nr 31, jõustunud 01.01.2012 - RT I, 29.12.2011, 142

Päästeseadus 05.05.2010, jõustunud 01.09.2010 - RT I 2010, 24, 115 ... RT I, 29.12.2011, 206

Päästesündmusel osalevate riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning isikute koostöö kord 06.01.2011, jõustunud 07.01.2011 – RT I, 14.02.2011, 5 ... RT I, 29.12.2011, 235

Swedish Emergency Management Agency. 2003. Kriisikommunikatsiooni käsiraamat [*Crisis Management Handbook*]. Tõlge eesti keelde: Penne, A., Loorents, H.

Päästeameti toimetis. (Originaal on publitseeritud SEMA's Educationalseries 2003:1)

W. KohlhammerGmbH. 1991. Kohalik omavalitsus [*Kommunale Selbstverwaltung*]. Tõlge eesti keelde: Tõnnisson, K. (Originaal on publitseeritud Stuttgart, Berlin, Köln: Verlag W. Kohlhammer, 1991)

Rootsi Päästeamet, Eesti Päästeamet, *Õppuste planeerimine*.

JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Kohalike omavalitsuste esindaja kättesaadavus 24tunni jooksul ööpäevas.....	21
Joonis 2. Kohalike omavalitsuste valmisolek ning võimekus seoses logistika toetusega (nt toitlustamine).....	21
Joonis 3. Kohalike omavalitsuste valmisolek ning võimekus seoses ajutise eluaseme tagamisega.....	22
Joonis 4. Kohalike omavalitsuste valmisolek ning võimekus seoses elanikkonna teavitamisega.....	22
Joonis 5. Kohalike omavalitsuste valmisolek ning võimekus seoses elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamisega (nt elektrivarustuse- ja vedelkütusega varustamise toimimine jm).....	23
Joonis 6. Kohalike omavalitsuste valmisolek ning võimekus seoses kannatanute evakueerimisega.	23
Joonis 7. Kohalike omavalitsustele nende ülesandeid reguleerivate õigusaktide arusaadavus.....	24
Joonis 8. Kohalike omavalitsuste hinnang rahalistele ressursside piisavusele, tulemaks toime ülesannetega päästetööde ning hädaolukordade lahendamisel.....	24
Joonis 9. Kohalikes omavalitsustes läbi viidud õppuste ja koolituste piisavusest kohalike omavalitsuste hinnangul.....	25
Joonis 10. Koolitustest ning õppustest saadud teadmiste hinnang kohalike omavalitsuste hinnangul.....	25
Joonis 11. Informatsiooni arusaadavus ning piisavus seoses päästealal toimuvatest muudatustest kohalike omavalitsuste hinnangul.....	26

LISA 1. KÜSITLUSANKEET

Lugupeetud vastajad!

Olen Sisekaitseakadeemia päästekolledži üliõpilane Priidik Roos. Koostan lõputööd teemal „Kohalike omavalitsuste teadlikkus nende ülesannetest päästetöödel ja hädaolukordade lahendamisel“. Lõputöö raames viin läbi uuringu, mille eesmärk on leida ettepanekud, mis suurendavad kohaliku omavalitsuse teadlikkust eelnimetatud ülesannete osas. Palun Teie kohaliku omavalitsuse kriisikomisjoni liikmel vastata veebipõhiselt 10-le küsimusele, mis võtab aega 10-15 minutit. Teie vastused jäävad anonüümseks. Tulemusi kasutatakse vaid lõputöö raames ning soovi korral võin vastajatele edastada uuringutulemused. Küsimustiku vastused palun saata hiljemalt 04.04.2014.

Tänan Teid koostöö eest!

Lugupidamisega,

Priidik Roos

e-post: Priidik.Roos90@gmail.com

1. Millises päästkeskuse tööpiirkonnas on Teie omavalitsus?
2. Nimetage suurim hädaolukord või päästesündmus viimase 10 aasta jooksul KOV-i territooriumil.
3. . KOV-is on 24h jooksul tagatud esindaja kättesaadavus, kes esindab KOV-i päästetöö staabis.

4. KOV-i valmisolek ning võimekus päästesündmuse või hädaolukorra lahendamisel osalemiseks on tagatud:
 - A) Logistika toetus (nt toitlustamine)
 - B) Ajutise eluaseme tagamine
 - C) Elanikkonna teavitamine
 - D) Elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamine (nt elektrivarustuse- ja vedelkütusega varustamise toimimine jm)
 - E) Evakueerimine
5. KOV-i ülesandeid reguleerivad õigusaktid on arusaadavad.
Näiteks hädaolukorra seadus, päästesündmusel osalevate riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning isikute koostöö kord, kohaliku omavalitsuse korralduse seadus.
6. KOV-is on piisavalt inimesi ja rahalisi vahendeid nende ülesannete täitmiseks.
7. Teie KOV-is on viidud läbi koolitusi ja õppuseid seoses päästesündmustega ning hädaolukordade lahendamisega.
8. Koolitused ning õppused on andnud piisavalt teadmisi päästesündmusteks ja hädaolukordadeks valmistumiseks
9. Informatsioon päästealal toimuvatest muudatustest (nt komandode ümberkorraldus) on arusaadav ja piisav.
10. Kui eelnevatel teemadel esineb Teie kohalikus omavalitsuses probleeme, siis soovi korral esitage omapoolsed ettepanekud nende parandamiseks.

LISA 2. PÕHJA PÄÄSTEKESKUSE KRIISIREGULEERIMISE BÜROO JUHTIVSPETSIALISTILE ESITATUD KÜSIMUSED JA SAADUD VASTUS

1. Kuidas Te hindate kohalike omavalitsuste teadlikkust nende ülesannetest päästetöödel ja hädaolukordade lahendamisel?

A) Logistika toetus (nt toitlustamine)

Vastus: Hindan rahuldavaks, kuna KOV-id on üldjuhul teadlikud enda logistilise toetuse võimalustest, mida nad hädaolukorras kasutada saaksid.

B) Ajutise eluaseme tagamine

Vastus: Samuti rahuldavaks,

C) Elanikkonna teavitamine

Vastus: Kommunikatsioonialaseid teadmisi võiks KOV-idel kindlasti rohkem olla, mida ja millal rääkida, et inimestes asjatult mitte paanikat külvata.

D) Elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamine (nt elektrivarustuse- ja vedelkütusega varustamise toimimine jm)

Vastus: Teadlikkus hea tänu KOKSi tundmisele.

E) Evakueerimine

Vastus: Teadlikkus võiks kindlasti parem olla, ei oska öelda, kas KOV-id on evakueerimised alati läbi mõelnud ja selleks vajalike ressursside mahtude hindamisel reaalsest vajadusest lähtunud.